

Духін Олексій¹ (Слов'янськ, Донецька обл., Україна)

КЕРАМІЧНЕ СОПЛО З ПОСЕЛЕННЯ ЗРУБНОЇ КУЛЬТУРИ В ур. «НЕСПОДІВАНЕ» НА ОСКОЛІ

У доповіді розглядаються керамічні артефакти для ливарного виробництва, знайдені на поселенні в ур. «Несподіване», розташованому в Борівському районі Харківської області. Аналізуються шість знахідок — три керамічні горщика та три керамічні прилади для ливарного виробництва. Всі ці вироби відносяться до зрубної культури і засвідчують можливість ливарного виробництва на території лівобережного Приоскілля.

1 — член УТОПІК, краєзнавець, Слов'янськ, Донецька обл., Україна.

Залізняк Леонід¹ (Київ, Україна)

Д.Я. ТЕЛЕГІН І ДОБА КУЛЬТУРОТВОРЕННЯ В МЕЗОЛІТОЗНАВСТВІ УКРАЇНИ

За історіографічною традицією Східної Європи концепція локальності прийшла на зміну стадіальності в розумінні культурно-історичних процесів за доби каменю значною мірою завдяки роботам О.М. Рогачова. Насправді зазначена трансформація думки радянських палеолітознавців була окремим проявом глобального процесу зміни парадигми всесвітньої історії. Сформована ще у XIX ст. класиками марксизму на засадах еволюціонізму Ч Дарвіна стадіальна або формаційна версія світової історії протягом XX ст. завдяки працям Освальда Шпенглера та Арнольда Тойнбі була замінена багатоваріантною концепцією історичного процесу або цивілізаційним підходом до нього. Саме багатоваріантність усесвітньої історії, яка визнає різноманіття культурних проявів, стала теоретичним підґрунтям для виділення численних археологічних культур, але не як хронологічних фаз чи глобальних історичних стадій, а як паралельно існуючих локальних проявів історичного процесу.

Поширення ідей багатоваріантності всесвітньої історії у ХХ ст. призвело до масового виділення археологічних культур спочатку в Західній та Центральній, а потім і в Східній Європі. Пік культуротворення в мезолітознавстві України припав на 70–80-ті роки минулого століття. Однією з провідних фігур у цих культурологічних дослідженнях був завідувач відділу кам'яної доби ІА АН УРСР Д.Я. Телегін. Він сформував і очолив цілу школу молодих українських дослідників мезоліту, які відкрили і розкопали десятки яскравих мезолітичних пам'яток, на матеріалах яких у другій половині ХХ ст. було виділено близько 15 культур мезоліту України та прилеглих територій. До цієї школи мезолітознавців України входили Л. Залізняк, В. Степаненко, О. Горелик, Г. Охріменко, М. Оленковський, Д. Нужний, О. Яневич.

Паралельно Київській формувалася Одеська школа дослідників мезоліту Північно-Західного Надчорномор'я на чолі з В.Н. Станко. Її активними учасниками були С. Дворянинов, І. Сапожников, Г. Сапожникова, С. Смолянинова.

Завдяки зусиллям згаданих дослідників була створена джерельна база мезоліту України, на основі якої розроблена сучасна періодизаційна схема мезоліту регіону. Напрацювання українських дослідників мезоліту широко відомі за межами України і використовуються колегами з Білорусі, Росії, Литви, Латвії, Польщі для розробки власних періодизаційних схем фінального палеоліту та мезоліту.

1 — Інститут археології НАН України, Київ, Україна.

Залізняк Леонід¹ (Київ, Україна)

Д.Я. ТЕЛЕГІН — ОДИН З ПЕРШОВІДКРИВАЧІВ НАЙДАВНІШИХ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКИХ СПІЛЬНОТ СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Вагомим внеском у світову індоєвропеїстику видатного українського археолога-первісника Д.Я. Телегіна були його масштабні дослідження могильників маріупольського типу та пам'яток середньостогівської культури.